

Diagnoza i skala problemów osób uzależnionych od alkoholu
na terenie miasta Krosna

Problem nadużywania alkoholu przez mieszkańców Krosna i działania podejmowane przez Gminę na rzecz jego ograniczenia.

Wstęp

Alkoholizm (uzależnienie od alkoholu, toksykomania alkoholowa, choroba alkoholowa) – to choroba polegająca na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Spożywanie zazwyczaj dużych ilości alkoholu przez alkoholika jest spowodowane przymusem o charakterze psychicznym i somatycznym, i nie podlega jego woli. Jest jednak możliwy do powstrzymania i utrzymania abstynencji. Mechanizm powstawania uzależnienia nie jest do końca wyjaśniony, ale ma bezpośredni związek z nadużywaniem alkoholu.

Ryzykownie nadużywa alkoholu około 16% polskiego społeczeństwa. Śmiertelna dawka alkoholu to 6–8 g na 1 kg masy ciała.

Pojęcie *alcoholismus chronicum* wprowadził Magnus Huss w roku 1849. W 1960 r. amerykański lekarz czeskiego pochodzenia Elvin Morton Jellinek opublikował pracę pt. *Koncepcja alkoholizmu jako choroby*. E.M. Jellinek pierwszy przedstawił, w jaki sposób dochodzi do powstawania i pogłębiania się uzależnienia od alkoholu, podzielił proces powstawania choroby na fazy. Autor wyróżnia następujące stadia choroby alkoholowej:

- Faza wstępna prealkoholowa, trwająca od kilku miesięcy do kilku lat, zaczyna się od konwencjonalnego stylu picia. Człowiek odkrywa, że picie alkoholu nie tylko daje przyjemne doznania, ale także łagodzi przykre stany emocjonalne. Wzrasta tolerancja na alkohol.
- Faza ostrzegawcza zaczyna się w momencie pojawienia się luk pamięciowych – *palimpsestów*.
- Faza krytyczna rozpoczyna się od utraty kontroli nad piciem.
- Faza przewlekła zaczyna się wraz z wystąpieniem wielodniowych ciągów.

Jednym z kluczowych objawów w diagnozowaniu choroby alkoholowej, obok utraty kontroli nad ilością wypijanego alkoholu, są objawy abstynencyjne, zwane inaczej zespołem abstynencyjnym, zespołem ostrej abstynencji, syndromem abstynencyjnym, zespołem odstawienia alkoholu. Objawy abstynencyjne w standardowym przypadku trwają ok. 14 dni. Nie należy ich mylić z kacem. Alkohol bardzo szybko, ze względu na niewielki rozmiar cząsteczek, jest wchłaniany przez organizm. Dostaje się do krwiobiegu, a za jego pośrednictwem do mózgu. Działanie alkoholu zaczyna się już po kilku minutach od spożycia. Pojawiają się najpierw pozytywne odczucia w postaci beztroski, rozluźnienia i dobrego humoru. Wyciszane są negatywne emocje.

A oto problemy, z jakimi spotykają się alkoholicy oraz odsetek alkoholików, których dotyczy dany problem (na podstawie badania Programu Aktywizacji Placówek Odwykowych):

- Zaburzenia życia rodzinnego – 94%
- Problemy w kontaktach z ludźmi – 84%
- Problemy finansowe – 82%
- Przemoc wobec bliskich – 57%
- Problemy z prawem (karalność) – 51%

Z choroby alkoholowej nie można się wyleczyć. Nawet po wieloletniej abstynencji próby kontrolowanego picia często kończą się powrotem do nałogu. Fundamentalnym warunkiem zdrowienia jest abstynencja, wspomagana m.in. przez terapię uzależnień, udział w spotkaniach Anonimowych Alkoholików, przebudowę stylu życia na abstynencki, zdobywanie wiedzy z zakresu szkodliwości nadużywania alkoholu i dziedzin pokrewnych. Proces zdrowienia z choroby alkoholowej jest bardzo trudny i skomplikowany, uzależniony przede wszystkim od chęci i dobrej woli zainteresowanego. Około 70% pacjentów po terapiach nie osiąga trwałych efektów.

Z badań przeprowadzonych przez Millera i Hestera wynika, że 1/3 pacjentów osiąga po odbyciu leczenia trwałą abstynencję, a 1/3 poprawę funkcjonowania bez utrzymywania całkowitej abstynencji. Zdaniem innych badaczy 2/3 osób leczonych z powodu alkoholizmu uzyskuje poprawę, aczkolwiek wymiar sukcesu zależy od przyjętego kryterium. Jeszcze inne badania wykazały, że 70% wszystkich leczących się, bardzo wyraźnie ograniczyło liczbę dni picia alkoholu oraz osiągnęło ogólną poprawę stanu zdrowia.

Nadużywanie alkoholu staje się problemem coraz większym, choć obserwujemy, iż na przestrzeni ostatnich lat problem ten zmienił swoje oblicze. Statystyki wykazują, iż po alkohol sięga coraz większa liczba kobiet. Poza tym liczne kampanie reklamowe napojów alkoholowych spowodowały, że młodzież zaakceptowała, iż alkohol - zwłaszcza piwo, czyli pozornie niegroźny napój - jest niezbędnym elementem kultury młodzieżowej. Dlatego coraz więcej młodzieży nadużywa alkoholu, zwłaszcza piwa, a tym samym znajduje się w grupie ryzyka rozwijania się choroby alkoholowej czyli uzależnienia od alkoholu. Zjawiska te są ewidentnie skutkiem transformacji gospodarczej. W ostatnich latach zmalała wyraźnie rola i siła oddziaływania przeciwalkoholowego państwa oraz społeczeństwa w porównaniu do siły producentów alkoholu czyli tych, którzy na alkoholu zarabiają – zwłaszcza producentów piwa, którego spożycie zdecydowanie wzrosło. Lansowali oni hasło zmiany modelu picia z wysoko- na niskoprocentowe napoje alkoholowe. Jednak model picia tak naprawdę nie zmienił się, bo okazało się, że ilość osób wypijających alkohol wysokoprocentowy nie uległa zmianie, natomiast doszła nowa grupa pijąca alkohol niskoprocentowy tj. piwo i nalewki. Aby rozwinęło się uzależnienie konieczne jest spożywanie określonej ilości alkoholu i nie ma tu znaczenia czy jest to piwo czy też alkohol wysokoprocentowy.

Legislacyjne i instytucjonalne uwarunkowania działań na rzecz ograniczania problemu nadużywania alkoholu

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982r. obowiązek realizacji zawartych w niej założeń nakłada na gminę – jako zadanie własne. Zatem, to samorzady gminne zostały zobowiązane do kreowania lokalnej polityki wobec alkoholu na swoim terenie. Źródła finansowania tych działań zostały określone zupełnie niezależnie od budżetu państwa. W ręce samorządów przekazano także możliwość budowania i kontroli rynku alkoholowego.

Zadania wynikające z powyższej ustawy realizuje Urząd Miasta Krosna oraz Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie w oparciu o uchwalony przez Radę Miasta Krosna Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Obowiązek udzielania pomocy z tytułu alkoholizmu czy narkomanii nakłada na Gminę także ustawa o pomocy społecznej.

Krosno jest miastem liczącym wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. – 46 775 mieszkańców; w tym 24 691 kobiet i 22 084 mężczyzn. Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie wynika, iż na dzień 31 grudnia 2015 r.

zarejestrowanych było 1 796 osób bezrobotnych, w tym 949 kobiet i 847 mężczyzn. Stopa bezrobocia wynosiła 5,9%.

Najczęstsze przyczyny kwalifikujące do pomocy społecznej.

Przyczyna \ Rok	Bezrobocie	długotrwała choroba	Niepelnosprawność	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Problem alkoholowy	przemoc w rodzinie
2011	804	662	495	188	258	106
2012	799	603	490	161	293	183
2013	850	632	543	164	281	267
2014	840	625	536	146	293	224
2015	835	681	525	157	316	229

Wprawdzie główną przyczyną kwalifikującą do udzielenia pomocy w mieście Krośnie jest bezrobocie i długotrwała choroba, jednakże zauważyć należy, że problem alkoholowy stanowi niebagatelną przyczynę tego zjawiska. Wprawdzie dane MOPR pokazują, że na przestrzeni ostatnich pięciu lat problem alkoholowy, jako przyczyna kwalifikująca do udzielenia pomocy z ramienia Ośrodka, wykazuje lekką tendencję spadkową, to podkreślić należy, że jest ona spowodowana szeroką pomocą ze strony pracowników socjalnych na rzecz osób nadużywających alkoholu i ich rodzin.

Osoby uzależnione i ich rodziny objęte są permanentną pomocą przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie. Korzystają między innymi z pomocy finansowej w postaci zasiłków stałych, okresowych, celowych, z pomocy w formie posiłków w stołówkach, a także z pomocy rzeczowej. W przypadkach kiedy zachodzi prawdopodobieństwo marnotrawienia przyznanej pomocy finansowej, pomoc udzielana jest w formie niepieniężnej (np. bonów towarowych, zakupu opału, leków).

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie oprócz zadań z zakresu pomocy społecznej realizuje między innymi zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi. W siedzibie MOPR mieści się i działa Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Z punktu widzenia zarówno wieloletniej pracy Ośrodka, jak również Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy stwierdzić, że problem nadużywania alkoholu wśród mieszkańców naszego miasta istnieje i nie należałoby go bagatelizować. Waga tego problemu jest istotna, także i z tej przyczyny, że nie zawsze znajduje on

odwzorowanie w danych statystycznych. Często jest on bowiem skrywany, zarówno przez rodzinę, jak i same osoby uzależnione. Z danych Poradni Odwykowej Wojewódzkiego Szpitala Podkarpackiego w Krośnie wynika, że z terenu miasta Krosna w 2014 roku zarejestrowanych było 230 osób, w tym 189 mężczyzn i 41 kobiet, w roku 2015 - 217 osób, w tym 178 mężczyzn i 39 kobiet. Natomiast w I półroczu 2016 r. zarejestrowano 164 osoby z terenu miasta Krosna, w tym 127 mężczyzn i 37 kobiet. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że dane te nie odwzorowują rzeczywistego rozmiaru problemu alkoholowego mieszkańców Krosna, bowiem o wiele większe są wskazania z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w tym zakresie.

Ze zbioru danych zawartych w policyjnych systemach informatycznych wynika, że na terenie miasta Krosna ilość osób będących pod wpływem alkoholu w poszczególnych latach przedstawia się następująco.

- 1) rok 2014 - ogółem 511 osób w tym 475 mężczyzn, 33 kobiet i 1 osoba nieletnia – doprowadzonych do wytrzeźwienia 426.
- 2) rok 2015 – ogółem 485 osób w tym 453 mężczyzn, 30 kobiet, 3 osoby nieletnie – doprowadzonych do wytrzeźwienia 406.
- 3) 1-sze półrocze 2016 r. – ogółem 258 osób w tym 453 mężczyzn, 12 kobiet – doprowadzonych do wytrzeźwienia 208.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie prowadzi różnorodne działania ukierunkowane na pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w problem alkoholowy, między innymi są to:

- dyżury przy telefonie zaufania dla osób i rodzin obarczonych problemem alkoholowym
- przy Dziale Interwencji Kryzysowej (ul. Legionów 8) usytuowany jest hostel dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie
- osobom uzależnionym od alkoholu udziela się w większości pomocy w formie niepieniężnej, aby uniknąć marnotrawienia przyznanych środków.

Szczegóły dotyczące diagnozy problemów osób uzależnionych od alkoholu na terenie Gminy Miasto Krosno oraz działania podejmowane przez Gminę na rzecz jego ograniczenia są zawarte w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii uchwalanym co roku przez Radę Miasta Krosna.

Zadania realizowane w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii w Krośnie to:

- Prowadzenie skutecznej terapii indywidualnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu przez terapeutów w Poradni Odwykowej Wojewódzkiego Szpitala Podkarpackiego w Krośnie przy ul. Korczyńskiej 57 oraz w Punkcie Terapii Uzależnień Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie przy ul. Legionów 8.
- Działania motywacyjne, profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krośnie skierowane do osób uzależnionych od alkoholu celem zmotywowania ich do podjęcia leczenia odwykowego.
- Opłacanie kosztów biegłych sądowych w przedmiocie badania i wydania opinii psychiatryczno-psychologicznych osób kierowanych przez Miejską Komisję Rozwiązywania Alkoholowych w Krośnie.
- Dofinansowanie szkoleń specjalistycznych dla członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, terapeutów Poradni Odwykowej, Punktu Terapii Uzależnień zwiększających kompetencje w zakresie udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym oraz zagrożonych narkomanią.
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjno-edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych poprzez prowadzenie dziennych ośrodków wsparcia dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i zagrożonych narkomanią.
- Dofinansowanie zajęć sportowo-rekreacyjnych poprzez zdobywanie umiejętności pływania, dofinansowanie obozów terapeutycznych i kolonii dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i narkomanią prowadzonych według określonego programu terapeutycznego.
- Funkcjonowanie telefonu zaufania dla osób i rodzin z problemem alkoholowym oraz ofiar przemocy.
- Zakup materiałów informacyjnych dla pedagogów szkolnych, terapeutów zatrudnionych w placówkach leczenia odwykowego.
- Opiniowanie wniosków w przedmiocie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i wydawanie postanowień.
- Prowadzenie kontroli rynku sprzedaży napojów alkoholowych na terenie miasta Krosna.

- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych przeciwdziałaniu narkomanii poprzez zabezpieczenie środków finansowych.
- Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie Centrum Integracji Społecznej.

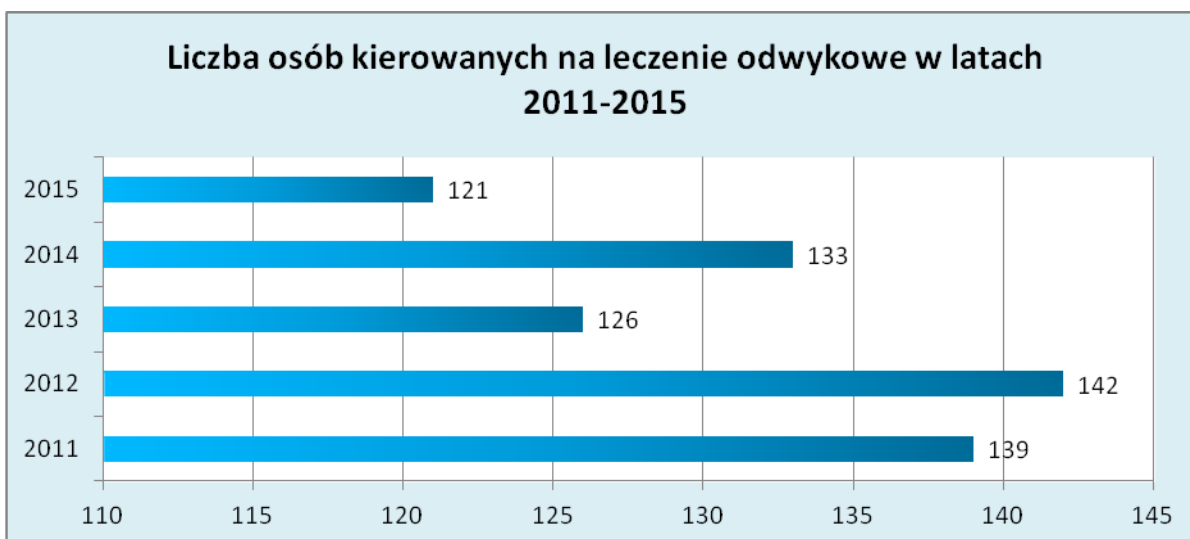
Problem alkoholowy jest czwartą przyczyną (po bezrobociu, długotrwałej chorobie i niepełnosprawności), która kwalifikuje osoby i rodziny do pomocy społecznej, jest również przyczyną konfliktów i przemocy domowej oraz przyczyną zaburzenia wielu funkcji rodziny.

Osoby uzależnione od alkoholu na terenie gminy Krosno w latach 2011 – 2015

	Kobiety					Mężczyźni				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Do 20-go roku życia	2	3	2	0	0	3	6	7	0	0
21-30 lat	4	6	7	7	2	7	15	21	27	20
31-40 lat	8	5	6	9	10	42	39	43	30	18
41-50 lat	10	14	18	2	2	71	74	64	39	20
51-60 lat	3	2	3	0	0	43	52	48	17	12
Powyżej 60-go roku życia	1	0	0	0	0	6	5	4	2	3
Ogółem	28	30	36	18	14	172	191	187	115	73

Z powyższych danych wynika, że uzależnienie od alkoholu dotyczy zdecydowanie częściej mężczyzn aniżeli kobiet. Najwięcej osób uzależnionych od alkoholu, w latach 2011 – 2015, zarówno w przypadku kobiet i mężczyzn, było w wieku 41 – 50 lat.

Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe w latach 2011-2015

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odgrywa dużą rolę w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny. Bezpośrednio współpracuje z Sądem Rejonowym Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich, Działem Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Komendą Miejską Policji, Prokuraturą Rejonową, Działem ds. Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Poradnią Odwykową, Punktem Terapii Uzależnień, a także Oddziałem Odwykowym Podkarpackiego Szpitala Wojewódzkiego w Krośnie. Poprzez działania profilaktyczne, edukacyjne i informacyjne zmierza do poddania się leczeniu odwykowemu osób uzależnionych od alkoholu, co niejednokrotnie hamuje rozkład rodziny. Prawidłowa komunikacja interpersonalna, radzenie sobie ze stresem daje możliwość prawidłowego kontaktu między członkami rodziny.

Z doświadczeń Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że z roku na rok obniża się wiek inicjacji alkoholowej. Po alkohol sięgają osoby coraz młodsze, niestety coraz częściej młodzież w wieku szkolnym, coraz częściej kobiety.

Jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych między innymi poprzez limitowanie punktów sprzedaży alkoholu i zasad ich usytuowania.

Rada Miasta Krosna ustaliła liczbę punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa), przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, jak i w miejscu sprzedaży oraz zasady

usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych. Na terenie miasta Krosna ustalony jest limit - 90 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (uchwała Nr XXX/549/08 Rady Miasta Krosna z dnia 26 września 2008 r.) i 50 punktów sprzedaży tych napojów przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (uchwała Nr XXIII/423/08 Rady Miasta Krosna z dnia 31 marca 2008 r.).

Limit punktów sprzedaży nie obejmuje sprzedaży i podawania napojów alkoholowych do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwa przeznaczonych do spożycia zarówno w miejscu jak i poza miejscem sprzedaży.

Według stanu na dzień 31.10.2016 r. na terenie Miasta Krosna funkcjonowało 148 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym: 92 sklepy oraz 56 lokali gastronomicznych.

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych funkcjonujących na dzień 31 grudnia w poszczególnych latach przedstawia się następująco:

Rok	Ilość punktów sprzedaży	Sklepy	Lokale gastronomiczne
2006	173	125	48
2007	169	114	55
2008	175	115	60
2009	186	117	69
2010	181	114	67
2011	168	108	60
2012	156	100	56
2013	150	95	55
2014	150	95	55
2015	156	95	61
2016-10-31	148	92	56

Dane zawarte w tabeli wyraźnie wskazują, że na przestrzeni minionych 10 lat, tj. w okresie od 2006 r. do października 2016 r. na terenie Miasta Krosna zmniejszyła się liczba sklepów sprzedających alkohol, natomiast liczba lokali gastronomicznych, w których podaje się alkohol pozostaje na podobnym poziomie. Zaznaczył się spadek ogólnej liczby punktów sprzedaży alkoholu - suma sklepów i lokali gastronomicznych w analizowanym okresie wykazuje tendencję spadkową. Zaznaczające się trendy pozwalają wnioskować, że wśród mieszkańców Krosna zmianie ulega kultura spożywania napojów alkoholowych – ludzie chętniej spożywają alkohol poza domem, w lokalach gastronomicznych.

Zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych wydawane są po spełnieniu wymogów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi: po złożeniu wniosku z odpowiednimi dokumentami i po uzyskaniu pozytywnej opinii Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krośnie o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Miasta Krosna i w ramach posiadanego limitu punktów sprzedaży.

Jednocześnie członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krośnie dokonują kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia. Przedmiotem kontroli jest przestrzeganie zasad sprzedaży napojów alkoholowych oraz warunków korzystania z zezwolenia na ich sprzedaż, określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeprowadzane są we wszystkich działających punktach sprzedaży napojów alkoholowych, co najmniej jeden raz w roku na podstawie posiadanych przez członków Zespołu upoważnień do kontroli. Kontrole częściej są prowadzone w punktach gdzie występowały nieprawidłowości m.in. polegające na zgłoszeniach o zakłócaniu ciszy i spokoju, braku dokumentów, nieprawidłowościach w dokumentacji, braku dokumentów oraz w nowootwartych punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

Rok	Ilość przeprowadzonych kontroli	Uwagi odnotowane podczas kontroli
2006	120	45
2007	132	31
2008	154	17
2009	160	14
2010	158	20
2011	177	14
2012	176	12
2013	112	14
2014	184	11
2015	172	13
2016-10-31	169	7

Z powyższych danych wynika, że na przestrzeni lat 2006 – 2016 stopniowo wzrasta liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży alkoholu. Częstotliwość kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz liczba udzielonych instrukcji, co do zasad sprzedaży i warunków korzystania z zezwoleń,

przyczynia się do spadku liczby uwag kierowanych pod adresem sprzedających alkohol. Zatem wraz ze wzrostem liczby kontroli wzrasta poprawność sprzedaży alkoholu.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie realizuje zadania z zakresu wspierania rodziny, które są zadaniami gminy, w większości mają charakter zadań profilaktycznych. Wspieranie rodziny prowadzone jest poprzez pracę z rodziną oraz pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Aby zapobiegać umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej z rodzin dysfunkcyjnych, niewydolnych wychowawczo pracują asystenci rodziny. Aktualnie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie zatrudnia 3 asystentów, którzy pracują z 38 rodzinami. Jednak zapotrzebowanie na tę formę pomocy stale rośnie.

Ponadto w celu wsparcia rodziny, dzieci z rodzin przeżywających trudności wynikające z nadużywania alkoholu przez jednego z rodziców korzystają z opieki placówek wsparcia dziennego.

Zadanie realizowane jest przez Stowarzyszenie Troski o Dzieci i Młodzież im. ks. Bronisława Markiewicza pn. Oratorium „Twój Dom” w Krośnie. Na realizację powyższego zadania Gmina Miasto Krosno przekazała w 2016 r. dotację w wysokości 140 000,00 zł. Dodatkowo Stowarzyszenie zaangażowało środki własne w wysokości 16 530,00 zł oraz wkład osobowy, w tym świadczenia wolontariuszy oszacowane na kwotę 8 220,00 zł. Wartość zadania wyniosła ogółem 164 750,00 zł.

W ramach powyższego zadania prowadzone były zajęcia opiekuńczo – wychowawcze dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci z rodzin z problemami alkoholowymi. Grupę docelową stanowiło 60 dzieci w wieku od 4 do 16 lat z miasta Krosna. Duża grupa uczestników to dzieci pochodzące z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych niezaradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, dysfunkcyjnych, z problemami alkoholowymi.

Zajęcia świetlicowe odbywały się pod kierunkiem czterech wychowawców, od poniedziałku do piątku od godz. 13.00 do 18.00, przez 10 miesięcy w roku.

W ramach projektu prowadzone były działania opiekuńcze, wychowawcze, edukacyjne, profilaktyczne, sportowe i kulturalne. Wychowawcy pomagali dzieciom w odrabianiu zadań domowych, udzielali korepetycji dzieciom mającym problemy z nauką oraz podejmowali działania zmierzające do rozwoju zainteresowań i uzdolnień dzieci. Ponadto dzieci miały możliwość uczestniczenia w dodatkowych zajęciach z plastyki, nauki tańca, zajęciach teatralnych, informatyki, nauki j. angielskiego, nauki gry w bilard i piłki nożnej. W ramach placówki wsparcia dziennego dzieci korzystały z dożywiania w formie dwudaniowego posiłku.

Dzieci uczęszczające do placówki wsparcia dziennego objęte zostały programem profilaktycznym pn. „Eliksir na złość”. Celem programu było między innymi zapobieganie zachowaniom agresywnym u dzieci i młodzieży, kształtowanie umiejętności radzenia sobie z emocjami oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Poprzez uczestnictwo w zajęciach dzieci miały możliwość rozpoznawać i nazywać swoje i innych uczucia, nawiązywać kontakty i współpracować w grupie, wzmacniać poczucie własnej wartości, uczyć się postaw altruistycznych oraz sposobów rozwiązywania problemów bez agresji.

Placówka Wsparcia Dziennego „Ogródek Jordanowski” w Krośnie, w celu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, wynikających często z nadużywania alkoholu przez rodziców, otacza dzieci opieką i wychowaniem w placówkach wsparcia dziennego. Dzieci z rodzin dysfunkcyjnych mają możliwość korzystania z zajęć opiekuńczo – wychowawczych i specjalistycznych proponowanych przez Placówkę Wsparcia Dziennego.

Placówka Wsparcia Dziennego „Ogródek Jordanowski” w Krośnie prowadzona jest w formie opiekuńczej, zapewnia dzieciom opiekę i wychowanie, pomoc w odrabianiu zadań domowych, zajęcia na basenie, zajęcia szachowe, zajęcia z tenisa stołowego, sportowe, socjoterapeutyczne, plastyczne oraz liczne konkursy. Główna siedziba placówki mieści się w budynku przy ul. Grodzkiej 20, na terenie Ogródka Jordanowskiego. Placówka prowadzi działalność łącznie w 7 oddziałach, które znajdują się na terenie dzielnic i osiedli miasta:

- Ogródek Jordanowski w Krośnie, ul. Grodzka 20, otwarta od poniedziałku do piątku od 11:00 – 19:00, w soboty od 10:00 – 14:00;
- Dzielnicowy Dom Ludowy Krosno – Białobrzegi, ul. Kopernika 10, otwarta we wtorek i piątek od 15:00 – 18:00 oraz w soboty od 9:00 – 13:00;
- w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Krośnie, Polanka, ul. Decowskiego 107, otwarta we wtorek, czwartek i piątek od 13:30 – 17:00;
- Dzielnicowy Dom Kultury w Krośnie – „Puchatek”, ul. Chopina 8, otwarta w poniedziałek, wtorek, czwartek oraz w piątek od 15:00 – 17:30;
- Osiedlowy Dom Ludowy w Krośnie – Turaszówka, ul. J. Pawła II 33, otwarta od wtorku do czwartku od 14:00 – 17:00;
- w budynku Szkoły Podstawowej nr 5 w Krośnie, ul. Grunwaldzka 15, otwarta od poniedziałku do piątku od 14:30 – 16:30;
- w budynku Szkoły Podstawowej nr 8 w Krośnie, ul. Prochownia 7, otwarta od poniedziałku do piątku od 14:30 – 16:00.

Placówka Wsparcia Dziennego zapewnia dzieciom dożywianie w formie ciepłych posiłków. Placówka prowadzi także stałą współpracę z rodzicami lub opiekunami prawnymi dzieci, w tym organizuje dla nich zajęcia profilaktyczne, edukacyjne mające na celu zwiększenie umiejętności wychowawczych.

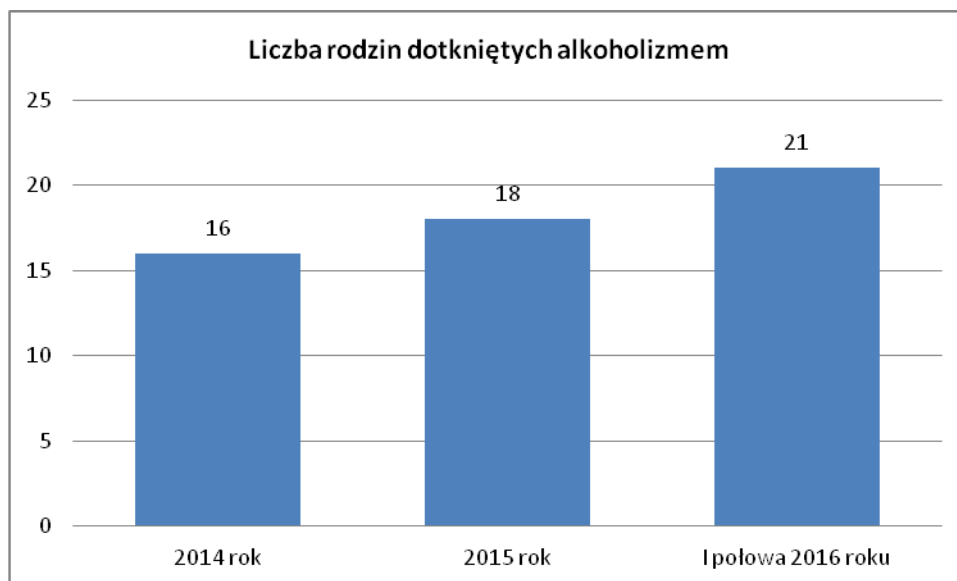
Świadczona przez Placówkę Wsparcia Dziennego pomoc dziecku i rodzinie, w formie zajęć opiekuńczo – wychowawczych, przyczynia się do poprawy emocjonalnego funkcjonowania dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym i pozaszkolnym, utrwalenia i wzbogacenia wiedzy zdobytej w szkół, rozwoju zainteresowań sprawności fizycznej oraz wzmocnienie zdrowia u dzieci. Zajęcia pedagogiczno - profilaktyczne prowadzone przez pracowników placówki na rzecz dzieci wpływają na poprawie relacji rodzinnych i rówieśniczych, niwelowanie deficytów rozwojowych i umiejętności radzenia sobie z problemami. Dzięki uczestnictwu w zajęciach organizowanych przez placówki dzieci mają możliwość budowania poczucia własnej wartości, dostrzegają swoje mocne i słabe strony, mają większą świadomość swoich potrzeb rozwojowych, kształtują obyczaje związane z zabawą i spędzaniem czasu wolnego, a także przyswajają pozytywne wzorce zdrowego stylu życia.

Zajęcia organizowane w placówkach cieszą się ogromnym zainteresowaniem zarówno dzieci jak i młodzieży. Z zajęć średnio korzysta:

- w roku 2014 – około 200 dzieci i młodzieży,
- w roku 2015 – około 210 dzieci i młodzieży,
- w I połowie 2016 roku – około 200 dzieci i młodzieży.

W ostatnich latach zauważa się negatywny skutek przemian związanych z bezrobociem oraz opuszczaniem kraju przez jednego z rodziców w poszukiwaniu pracy za granicą. Niski poziom socjalny oraz nieradzenie sobie z narastającymi problemami i obowiązkami przyczyniają się do rozszerzenia alkoholizmu oraz innych przejawów dysfunkcji i niedomagań rodzin.

W oparciu o rozmowy i informacje przekazywane przez pracowników socjalnych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie, kierujących dzieci do placówek wsparcia dziennego oraz przez wychowawców pracujących świetlic można stwierdzić, że problem alkoholizmu rośnie, co przedstawia poniższa tabela:

W związku z powyższym należy poszerzyć działania dotyczące profilaktyki uzależnień skierowane do dzieci i młodzieży.

Dział Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie.

Realizuje on następujące zadania programowe:

- rozpoznawanie przyczyn powstawania sytuacji kryzysowych,
- podejmowanie działań interwencyjnych,
- udzielanie porad,
- współpraca ze specjalistami,
- udzielanie wsparcia osobom i rodzinom, które znalazły się w sytuacjach konfliktowych, kryzysowych, zostały dotknięte przemocą, alkoholizmem oraz tym, którzy nie radzą sobie w obecnych warunkach życia społecznego.

Interwencja kryzysowa przebiega w formie kontaktu telefonicznego, bezpośredniego kontaktu w Ośrodku i w miarę potrzeby interwencji w miejscu zamieszkania lub przebywania osoby w kryzysie.

W Dziale Interwencji Kryzysowej, który zlokalizowany jest przy ul. Legionów 8 funkcjonują pomieszczenia hostelowe. Są to 3 pokoje, kuchnia, łazienka oraz pralnia, które stwarzają możliwość noclegu dla 3 osób lub rodzin.

Z tej formy pomocy w kolejnych latach korzystało:

- 2014 r. - 6 osób - 2015 r.
- 6 osób - I półrocze 2016 r.
- 2 osoby.

Były to matki z dziećmi, które wymagały zapewnienia bezpiecznego miejsca schronienia na okres pozwalający im podjąć decyzje co do dalszego życia w relacjach z osobą stosującą przemoc.

Dane w układzie tabelarycznym przedstawiają problem przemocy w rodzinach na terenie miasta Krosna i podejmowane działania wobec osób działających na szkodę najbliższych pod wpływem alkoholu.

ROK Dane	2014	2015	I półrocze 2016
Liczba Niebieskich Kart	262	298	102
Liczba rodzin objętych procedurą NK	178	229	78
Liczba sprawców przemocy	182 w tym: - 158 mężczyzn - 22 kobiety - 2 nieletnich	230 w tym: - 205 mężczyzn - 24 kobiety - 1 nieletni	73 w tym: - 64 mężczyzn - 9 kobiet

Wnioski skierowane przez Dział Interwencji Kryzysowej MOPR

Rok Wnioski	2014	2015	I półrocze 2016
Do MKRPA	30	22	15
Do Sądu Rodzinnego	12	6	3
Do Prokuratury	7	10	3

Podczas spotkań z osobami nadużywającymi alkohol prowadzone jest poradnictwo oraz motywacja i mobilizacja do podejmowania dobrowolnej terapii odwykowej dla poprawy relacji w rodzinie dotkniętej problemem.

Celem umożliwienia i rozszerzenia pomocy terapeutycznej i psychologicznej osobom uzależnionym od alkoholu, a także ich rodzinom, które np. ze względu na swoją pracę zawodową nie mogą korzystać z terapii w Poradni Odwykowej mają możliwość korzystania z takiej formy pomocy w Punkcie Psychoedukacji i Terapii Uzależnień przy ul. Legionów 8 gdzie prowadzona jest:

- terapia indywidualna dla osób uzależnionych od alkoholu oraz pijących ryzykownie i szkodliwie
- spotkania terapeutyczne z rodzinami osób uzależnionych
- zajęcia psychologiczne dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych od alkoholu.

Z terapii indywidualnej skorzystało 87 osób uzależnionych od alkoholu, 22 osoby współuzależnione oraz 3 osoby DDA. Z pomocy psychologicznej skorzystało 6 osób. Godziny otwarcia placówki dostosowane są do potrzeb osób i rodzin dotkniętych chorobą alkoholową, którzy mogą zgłaszać się po pomoc bez żadnych skierowań.

Realizowane programy są ciągle modernizowane, zdarzają się sytuacje, że program jest przygotowywany tylko dla jednej konkretnej osoby.

Głównymi atutami, często podkreślanymi przez osoby korzystające z takiej formy pomocy, są:

- możliwość indywidualnych spotkań, co daje duże poczucie bezpieczeństwa i otwartości;
- godziny pracy znacznie wydłużone niż w pozostałych placówkach, co daje możliwość korzystania osobom pracującym również w systemie zmianowym;
- poczucie anonimowości.

Po kilku latach działalności można wysnuć wniosek, że takie zajęcia cieszą się dużym zainteresowaniem osób i rodzin z problemem alkoholowym.

Liczba osób biorących udział w terapii w Punkcie Psychoedukacji i Terapii Uzależnień:

Rok	Ilość osób biorących udział w terapii		Podział osób uzależnionych ze względu na płeć		Podział osób uzależnionych ze względu na wiek					
	osoby uzależnione	osoby współuzależnione, DDA, członkowie rodzin alkoholowych	mężczyźni	kobiety	do 20	21-30	31-40	41-50	51-60	pow. 60
2014	102	33	77	25	-	8	35	24	26	9
2015	109	36	82	27	1	9	37	31	22	9
2016 I półrocze	58	28	45	13	1	3	21	11	15	7

Z powyższych danych wynika, że uzależnienie od alkoholu dotyczy znacznie częściej mężczyzn niż kobiet, jednak liczba uzależnionych kobiet ma tendencję wzrostową. Jest to niepokojący fakt, ponieważ kobiety szybciej niż mężczyźni popadają w uzależnienie i znacznie trudniej z niego wychodzą. Najwięcej osób uzależnionych od alkoholu jest w przedziale wiekowym 31-40 lat oraz w przedziale 41-50 lat.

Problem okazuje się też być niepokojący w przypadku mężczyzn starszych t.j. w przedziale 51-60 lat. Punkt prowadzi też inne formy pomocy na rzecz osób uzależnionych i współuzależnionych i są to porady prawne, porady psychologa oraz porady telefoniczne (jak pokierować osobą na leczenie, gdzie udać się po pomoc).

Liczba osób korzystających z innych form pomocy oferowanych przez Punkt Psychoedukacji i Terapii Uzależnień:

Rok	Porady psychologa	Porady prawne	Porady telefoniczne
2014	12	–	67
2015	6	–	80
2016 I półrocze	–	19	39

Jak wynika z przedstawionych danych liczba osób korzystających z pomocy oferowanej przez Punkt z roku na rok jest coraz większa.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie wspiera trzeźwych alkoholików poprzez współpracę z Klubem Abstynenta „Tytan”.

W pomieszczeniach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie trzeźwiejący alkoholicy spotykają się na mitingach jeden raz w tygodniu, a celem grupy jest wspieranie, uczenie nowych zachowań w trzeźwym życiu. Spotkania te cieszą się dużym zainteresowaniem. W 2014 r. uczestniczyło w cotygodniowych spotkaniach średnio 25 osób, a w roku bieżącym średnio 30 osób.

Ważnym elementem we wspieraniu trzeźwych alkoholików są grupy AA, których funkcjonuje na terenie miasta Krosna 5 oraz 2 grupy Al-Anon.

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w ramach pracy socjalnej współpracują z Komendą Miejską Policji, pedagogami szkolnymi, kuratorami zawodowymi i społecznymi, Sądem oraz z Urzędem Miasta. W wyniku wspólnych działań różnych instytucji problem nadużywania alkoholu postrzegany jest w szerszym kontekście i daje możliwość szerokich działań pomocowych dla rodzin i osób uwikłanych w problem alkoholowy.

Centrum Integracji Społecznej w Krośnie działa na podstawie zapisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym i obejmuje reintegrację społeczną i zawodową osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Zadanie dotyczące organizacji i prowadzenia CIS w ramach „Miejskiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na rok 2017” zakłada wydatkowanie kwoty 130.000 zł, co stanowi 22% całkowitego budżetu jednostki zaplanowanego na rok 2017 i pozwoli na dalszą realizację działań w stosunku do osób dotkniętych problemem alkoholowym lub narkomanią oraz osób współzależnych.

Od początku funkcjonowania CIS w Krośnie, na 44 realizowane Indywidualne Programy Zatrudnienia Socjalnego aż 10 osób dotknął bezpośrednio problem alkoholowy. Osoby te zakończyły co najmniej jeden program psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego (z różnym skutkiem) i poza standardową pomocą oferowaną przez CIS były dla nich organizowane dodatkowe warsztaty z terapeutą ds. uzależnień. Ponadto, w trakcie realizacji IPZS pozostałych osób okazało się, że 12 spośród nich jest osobami współzależnymi. W okresie

od 1.01.2016 do 31.10.2016 r. IPZS realizowały 4 osoby uzależnione od alkoholu oraz 9 osób dotkniętych problemem uzależnienia.

Działalność CIS w Krośnie skierowana do osób borykających się z problemem uzależnienia własnego lub swoich bliskich obejmuje: warsztaty psychoedukacyjne, podejmowanie tematów uzależnień w ramach zajęć z psychologiem – terapeutą (grupowych i indywidualnych) i pracownikiem socjalnym.

Reintegracja zawodowa poprzez zajęcia z doradcą zawodowym, instruktorem zawodu oraz pracę na konkretnych stanowiskach pracy w ramach warsztatów stanowi pozytywną zmianę w życiu tych osób, które zaczynają dostrzegać możliwość innego kształtowania swojej codzienności i przewartościowania dotychczasowych celów życiowych.

Wnioski:

1. Nadużywanie alkoholu jest problemem, z którym społeczeństwa – niezależnie od stopnia rozwoju gospodarczego - zmagają się od wielu lat. Współcześnie obserwujemy narastanie tego zjawiska społecznego, chociaż obecnie problem ten zmienił swoje oblicze. Przede wszystkim statystyki wykazują, że po alkohol sięga coraz większa liczba kobiet, obniża się wiek osób nadużywających alkoholu, a ponadto problem jest wielokrotnie skrywany przez rodziny i osoby pijące. Dotyka on też nie tylko ludzi ze środowisk o niższym statusie materialnym czy edukacyjnym, ale i tych, którzy wiodą życie na wyższym poziomie, zarówno pod względem wykształcenia, jak i sytuacji materialnej .
2. Poparciem dla powyższej implikacji jest fakt, że ze wsparcia Działu Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie korzystają nie tylko klienci pomocy społecznej. Krąg zainteresowanych pomocą tej placówki jest znacznie szerszy. Zauważa się, że w rodzinach o wyższym statusie materialnym także występuje problem nadużywania alkoholu razem ze wszystkimi innymi negatywnymi skutkami (np. przemoc w rodzinie), choć problem ten jest bardziej skrywany – i te rodziny coraz częściej szukają pomocy w Dziale Interwencji Kryzysowej.
3. Jedną z przyczyn, która powoduje narastanie problemu jest niewątpliwie wszechobecna reklama niskoprocentowych napojów alkoholowych, utrwalająca stereotyp, iż alkohol jest niezbędnym elementem kultury spędzania wolnego czasu. Zatem przeciwwagą do kampanii promujących spożycie alkoholu jest kampania promująca tzw. „zdrowy styl życia”, w którą aktywnie włączona jest Gmina Krosno, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie oraz Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Jednakże nasuwa się wniosek,

że należałoby wzmocnić siłę i natężenie kampanii „zdrowego stylu życia”, aby jej oddziaływanie mogło dorównać skutkom kampanii reklamowej niskoprocentowych napoi alkoholowych.

4. Dane MOPR pokazują, że wskaźnik problemu alkoholowego, jako przyczyna kwalifikująca do udzielenia pomocy z ramienia Ośrodka, jest ciągle wysoki. Choć wykazuje lekką tendencję spadkową, to podkreślić należy, że jest ona spowodowana intensywnymi działaniami pomocowymi pracowników na rzecz osób nadużywających alkoholu.
5. Funkcjonujące na terenie miasta grupy wsparcia i grupy psychoedukacyjne dla osób uzależnionych i współuzależnionych cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem; świadczy to o tym, że wśród mieszkańców miasta jest zapotrzebowanie na ten rodzaj pomocy i o tym, że grupy te spełniają cel, dla którego zostały powołane.
6. Zarówno dane statystyczne, jak i doświadczenie pracy MOPR oraz MKRPA wykazują, że koniecznie winna być zwiększona dostępność do terapii dla osób uzależnionych, współuzależnionych, a także dla młodzieży.
7. W związku z faktem, iż Sąd wydaje stosunkowo niską liczbę postanowień o leczeniu w systemie stacjonarnym, należy rozszerzyć możliwość leczenia terapeutycznego niestacjonarnego.
8. Po powrocie z leczenia stacjonarnego osoba uzależniona od alkoholu powinna być wspierana w placówce leczenia odwykowego poprzez dalszy kontakt z terapeutą i psychologiem.
9. Choroba alkoholowa i używanie narkotyków jest niewątpliwie problemem wymagającym rozwiązań o charakterze interdyscyplinarnym i tylko włączenie się specjalistów różnych dziedzin społecznych warunkuje pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w te problemy.